Nr 1890

av herr Fälldin m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:132 med förslag om sänkning av inkomstskatten, m. m.

Den skattepolitiska utvecklingen

Utvecklingen på skatteområdet har alltmer kommit att präglas av den serie omläggningar av skattesystemet, som inleddes 1972. Hittills är fyra sådana omläggningar genomförda eller planerade. Det innebär att tämligen djupgående förändringar kommer att vidtas i skattesystemet flera gånger i sträck med så korta mellanrum som ett år.

Den aktuella omläggningen (prop. 1974:132) är den tredje i ordningen. I likhet med de båda föregående innebär den bl. a. en viss sänkning av den direkta skatten till staten för fysiska personer. Liksom de båda föregående kännetecknas den också av att staten kompenserar sig för bortfallande inkomster genom höjningar av de avgifter till socialförsäkringarna, som tas ut från företag, kommuner och andra arbetsgivare. Tidigare har det också varit fråga om en höjning av den allmänna arbetsgivaravgiften (löneskatten). Även den omläggning, som planeras bli genomförd vid årsskiftet 1975–1976, skall enligt finansministerns direktiv till skatteutredningen få en liknande inriktning. Med undantag av 1972 års reform har omläggningarna genomgående varit nära sammankopplade med efterföljande avtalsrörelser.

Sett över en femårsperiod (1971–1975) innebär dessa fyra omläggningar att den statliga beskattningen i stort sett kommer att hållas på oförändrad nivå. Omläggningarna verkar alltså i detta avseende ungefär på samma sätt som en indexreglering av skattesystemet. Däremot kommer företag, kommuner och andra arbetsgivare att få vidkännas kraftigt ökade utgifter genom det ökade uttaget av skatter och avgifter på utbetalda lönebelopp. Detta förhållande förstärks av att flera stora reformer, som genomförs under samma period men som inte har något samband med skatteomläggningarna, också finansieras med höjda arbetsgivaravgifter. Hit hör bl. a. förbättringarna av det ekonomiska stödet till arbetslösa (1973), tandvårdsreformen (1974), höjningarna av folkpensionerna (1975) och sänkningen av den allmänna pensionsåldern till 65 år (1976).

Skatterna på företagens vinster kommer däremot, så långt det nu går att överblicka förhållandena, att ligga kvar på i stort sett oförändrad nivå. Det är här snarast fråga om vissa lättnader i beskattningen. De stimulansåtgärder, som sattes in under lågkonjunkturåren 1971–1973, hade nämligen i stor utsträckning formen av extra investeringsavdrag eller andra avdrag vid beskattningen. Stora belopp kommer på detta sätt att undandras från

vinstbeskattning under den aktuella perioden. För exempelvis verksamhetsåret 1973 uppgick de extra investeringsavdragen till sammanlagt 1 370 milj. kr. Detta motsvarar en reduktion av bolagsskatten med över en fjärdedel.

Höjningarna av socialförsäkringsavgifterna och av löneskatten ökar företagens samlade avgifts- och skattebörda högst väsentligt. Eftersom inkomstskatten och bolagens vinstskatter samtidigt hålls kvar på oförändrad nivå, är dessa höjningar också ett uttryck för en skärpning av det totala skattetrycket. Det reformutrymme, som staten härigenom vunnit, har i första hand utnyttjats för utbyggnader av socialförsäkringssystemet och för en förstärkning av det allmänna konsumtionsstödet i fråga om livsmedel och bostäder.

Stor betydelse har också den omfördelning av skattebördan mellan olika typer av verksamheter, som samtidigt äger rum. Denna missgynnar arbetskraftsintensiva sektorer och branscher, inom vilka bl. a. kommunerna och huvuddelen av de mindre och medelstora företagen befinner sig. Skattepolitiken har på detta sätt verksamt bidragit till den försämring av sysselsättningsutvecklingen, som kunnat noteras under början av 1970-talet. Kombinationen av högre skatter och avgifter på användningen av arbetskraft samt stimulansbidrag i form av skattelättnader i samband med maskinanskaffningar har stimulerat företagen att byta ut mänsklig arbetskraft mot maskiner i snabbare takt än det har gått att få fram nya sysselsättningstillfällen. Investeringsverksamheten har inriktats på rationaliseringar under det att den egentliga kapacitetsutbyggnaden inom industri och andra näringsgrenar har gått förhållandevis långsamt. Äldre företag har slagits ut i snabb takt medan nyetableringarna har stagnerat. Kommunerna har inte heller fått möjligheter att utvidga sin verksamhet i den omfattning som man tidigare har räknat med. Också detta har fått ogynnsamma verkningar på sysselsättningen.

Trots detta har kommunerna och landstingen tvingats fortsätta att höja sina skattesatser. I inte obetydlig utsträckning är dessa höjningar en direkt följd av den statliga skattepolitiken. Genom att staten i så hög grad tagit i anspråk det disponibla utrymmet för standardförbättringar via höjda arbetsgivaravgifter har nämligen mycket stora belopp undandragits från kommunal beskattning. Kommunerna har inte erhållit någon kompensation för denna urholkning av det kommunala skatteunderlaget.

Någon ändring är knappast heller att förutse under de närmaste åren. I stor utsträckning slår nämligen verkningarna av skatteomläggningarna igenom i kommunernas ekonomi med betydande eftersläpning. Den nu aktuella skatteomläggningen kan sålunda väntas få sina största verkningar på den kommunala ekonomin under år 1977. Staten ställer också fortlöpande krav på kommunerna även i andra avseenden. Under de närmaste åren kan kraven väntas bli särskilt stora bl. a. beträffande utbyggnaden av barntillsynen, vuxenutbildningen, fritidsverksamheten för barn och ungdom samt den kulturella verksamheten.

Det finns anledning att räkna med att det kommer att bli nödvändigt att vidta förändringar i skattesystemet med korta mellanrum också under kommande år. Enligt vår uppfattning måste man därvid mera medvetet försöka förebygga sådana negativa verkningar, som de redan genomförda eller planerade omläggningarna har fört med sig. Skatter och avgifter som tas ut från företagen får inte utformas så att de ensidigt belastar användningen av arbetskraft. Företagsskatterna måste i stället tas ut efter företagens ekonomiska bärkraft. Kommunerna måste hållas skadeslösa, om omläggningarna av den statliga beskattningen påverkar den kommunala ekonomin negativt. Kopplas omläggningarna till efterföljande avtalsrörelser, måste de också direkt inriktas på att skapa förutsättning för en fortsatt solidarisk lönepolitik, bl. a. genom att man söker utjämna stora vinstskillnader mellan olika branscher och företag. Sist men inte minst måste fördelningsaspekterna tillmätas större vikt vid fördelningen av de skattesänkningar för enskilda individer, som det kan bli fråga om. Redan den omläggning, som beräknas komma till stånd den 1 januari 1976, bör sålunda ges en betydligt klarare låginkomstprofil än vad t. ex. den nu aktuella reformen föreslås få.

Den statliga inkomstbeskattningen

Kraven på täta förändringar i den statliga inkomstbeskattningen har i första hand vuxit fram ur de senaste årens inflationsutveckling. Progressiva skattesystem av det slag, som har funnits i vårt land sedan länge, kännetecknas bl. a. av att det reella skattetrycket ändras vid ändringar i penningvärdet. Vid nominellt oförändrade gränser mellan skatteskalans olika skikt skärps både marginalskatten och den totala skatten på en reellt oförändrad inkomst vid inflation genom att delar av inkomsten blir beskattade i högre progressionsskikt. Detta har särskilt stor betydelse, när inflationen är stark.

Den höga takten i prisstegringarna under 1970-talet – t. o. m. under lågkonjunkturperioden 1971–1973 – har medfört att den automatiska skärpningen av skattetrycket har gått betydligt fortare än vad som tidigare förutsetts. Praktiskt taget alla grupper har i samband med denna utveckling fått vidkännas skatteskärpningar. Inte ens de lägsta inkomsttagarna har sålunda undgått betydande automatiska skatteskärpningar. I den skattepolitiska debatten har dock intresset i första hand knutits till förändringarna i inkomstlägena mellan 30 000 och 50 000 kr. Skatteskärpningarna har i dessa inkomstlägen ofta varit förenade med försämrade sociala förmåner, i de fall dessa är inkomstprövade. Detta gäller bl. a. bostadstilläggen.

Det föreligger givetvis alltid risker för att skatteskärpningar av detta slag på ett eller annat sätt utlöser kompensationskrav i kommande avtalsrörelser. För att förebygga en sådan utveckling har skatteomläggningarna 1973 och 1974, liksom den planerade omläggningen 1975, planlagts med sikte på att redan före avtalsstarten tillförsäkra löntagarna vissa förbättringar. Det har

samtidigt förutsatts, att löntagarorganisationerna skulle vara beredda att avräkna arbetsgivarnas ökade avgifter till staten och till socialförsäkringssystemet från det totalt tillgängliga förhandlingsutrymmet.

Systemet visade sig också fungera inför 1974 års avtalsrörelse. Den individuella folkpensionsavgiften ersattes vid detta tillfälle med en motsvarande arbetsgivaravgift. Förutsättningarna är emellertid delvis annorlunda inför årets avtalsrörelse. Det sammanhänger bl. a. med tendenserna till ökade skillnader i lönsambetshänseende mellan olika grupper av företag.

De förändringar i den direkta statliga beskattningen som föreslås i propositionen på grundval av skatteutredningens förslag, innebär bl. a. att den individuella sjukförsäkringsavgiften för löntagare ersätts av en motsvarande arbetsgivaravgift. Företagarnas avgift på sin egen inkomst berörs inte av denna omläggning på annat sätt än att avgiften blir något högre. Vidare vidtas vissa justeringar i skatteskalan. Avtrappningen av grundavdragen föreslås upphöra. Inkomsttagare i aktiv ålder med en statligt taxerad inkomst under 36 000 kr. föreslås få ett extra avdrag från skatten, s. k. särskild skattereduktion, med 250 kr per år.

Pensionärerna tillförsäkras extra avdrag av motsvarande omfattning, som den särskilda skattereduktionen. Avtrappningen av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg föreslås ske långsammare än hittills vid stigande inkomst.

Det sammanlagda resultatet av dessa åtgärder innebär skattesänkningar för inkomsttagare i alla inkomstlägen utom de allra högsta. Procentuellt är skattesänkningen störst vid årsinkomster upp till 20 000 kr. Räknat i kronor är den däremot störst i inkomstlägena 50 000 – 100 000 kr. per år och uppgår där till drygt 2 000 kr.

Liksom tidigare omläggningar tar förslaget i första hand sikte på att eliminera den automatiska skärpningen av marginalskatt och total skatt, som har ägt rum sedan föregående omläggning. I ett något längre tidsperspektiv kan omläggningen sägas innebära, att den statliga beskattningen vid själva omläggningen återförs till den nivå som uppnåddes efter 1970 års skattereform, då bl. a. särbeskattningen infördes.

Sänkningarna är i viss utsträckning koncentrerade till mellaninkomstlägena. Detta är delvis ett uttryck för en önskan att få bort den s. k. marginalskattepuckeln, som uppstod i samband med 1970 års omläggning, och för att de automatiska skatteskärpningarna har varit relativt sett starkast i dessa inkomstlägen. Fördelningen av skattesänkningarna har uppenbarligen också i andra avseenden avpassats för att försöka underlätta förhandlingarna i den stundande avtalsrörelsen.

Mot denna bakgrund är vi beredda att godta de förslag till ändringar i den statliga beskattningen för fysiska personer, som föreslås i propositionen. Som vi tidigare understrukit förutsätter emellertid detta, att låginkomsttagarna blir bättre tillgodosedda i den omläggning vid årsskiftet 1975–1976, som skatteutredningen nu arbetar med. Utöver de automatiska skatteskärp-

ningarna har nämligen de ekonomiska förhållandena för stora grupper av låginkomsttagare påverkats mycket ogynnsamt av de höjda uttagen av löneskatt och socialförsäkringsavgifter. Låginkomsttagarna har också träffats hårt av de kommunala skattehöjningar, som de statliga skatteomläggningarna driver fram.

Avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften

Både löntagarnas och företagarnas egna avgifter till sjukförsäkringen är avdragsgilla vid beskattningen. Den skattskyldige påförs i samband med taxeringen (dvs. på slutskattesedeln) avgift för föregående år. Denna får därefter dras av i deklarationen påföljande år. I samband med att egenavgifterna slopas för löntagare bortfaller givetvis möjligheterna till avdrag. För företagarnas egenavgifter inträffar ingen förändring.

Avgifterna för 1974, vilket är det sista år för vilket löntagarna enligt förslaget själva skall betala avgifter, skulle enligt gällande regler få dras av i deklarationen 1976. I propositionen föreslås emellertid, att avdragsrätten skall upphöra ett år tidigare. Löntagarna berövas därigenom rätten till avdrag för 1974 års avgifter. Motivet är att stat och kommun i så fall går miste om inkomster på ca 1 600 milj. kr. Att så blir fallet är en direkt följd av skatteomläggningens allmänna konstruktion.

Enligt vår uppfattning är det knappast rimligt att utan vidare slopa avdragsrätten beträffande 1974 års avgifter. I varje fall kan inte det förhållandet, att 1974 års avgifter enligt nuvarande regler inte får dras av förrän 1976 ensamt få vara avgörande. Frågan måste också bedömas med utgångspunkt från att löntagarna i så fall under ett år går miste om en skatteförmån, som de haft anledning att räkna med åtminstone fram till dess att propositionen lades fram. Inte minst för låginkomsttagarna har denna förmån ett betydande värde i förhållande till den skattesänkning, som de kommer i åtnjutande av genom omläggningen av beskattningen. I genomsnitt uppgår den till ungefär en tredjedel av de föreslagna skattesänkningarna.

Bl. a. mot den bakgrunden måste det anses anmärkningsvärt, att frågan om avdragsrätten för 1974 års sjukförsäkringsavgifter helt har lämnats utanför de uppgörelser som tidigare har träffats både på det politiska planet och mellan regeringen och löntagarorganisationerna. Att i efterhand tillföra omläggningen inslag av denna storleksordning, som påverkar utfallet av skattesänkningen i en för löntagarna ofördelaktig riktning, måste allvarligt rubba tilltron till den s. k. Hagaöverenskommelsen som en grundval för en lugn avtalsrörelse 1975.

De ledamöter i skatteutredningen som uttalade sig för ett slopande av avdragsrätten för 1974 års avgifter motiverade bl. a. detta med att avdragsrätten i kronor räknat är något mera värd i vissa inkomstklasser än i andra. Det förhållandet är emellertid inte unikt för 1974 års avgifter. Det hade givetvis också funnits möjligheter att beakta detta förhållande vid omar-

betningen av inkomstskattereglerna genom att t. ex. införa den särskilda skattereduktionen i etapper.

Avdragsrätten bör därför finnas kvar även för 1974 års avgifter, om löntagarna inte kompenseras på annat sätt. Bibehållen avdragsrätt måste samtidigt vägas in i kommunernas sammanlagda kompensationsbehov.

Finansieringen av skattereformen

Konjunktursituationen och den samhällsekonomiska situationen i övrigt medger enligt vår uppfattning inte att man för närvarande ökar det statliga budgetunderskottet. Det innebär att staten bör kompenseras för uteblivna inkomster till följd av sänkningarna av den direkta skatten genom motsvarande inkomstförstärkningar. Förslaget i propositionen är utformat enligt samma princip.

I propositionen föreslås att omläggningen i första hand skall finansieras genom att arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen 1975 höjs med 3,2 % till 7 % på utbetalda löner och på företagarnas egna inkomster. Av denna höjning motsvarar 2,3 % bortfallande egenavgifter från löntagarna. Återstoden tas i anspråk för att finansiera en del av ändringarna i skatteskalan, införandet av fasta grundavdrag, införandet av särskild skattereduktion m. m. Detta sker på indirekt väg genom att anspråken på budgetmedel till sjukförsäkringen minskar vid en avgiftshöjning. Resterande del av skatteomläggningen finansieras på motsvarande sätt indirekt genom en höjning av arbetsgivaravgiften till folkpensioneringen. Den i propositionen 1974:129 föreslagna höjningen av avgiften till folkpensioneringen med 0,9 % 1975 och 0,5 % 1976 är sålunda tillsammans med den beräknade höjningen med 0,6 % 1977 0,5 % större än vad som betingas av folkpensionshöjningarna och sänkningen av pensionsåldern "Överuttaget" på sammanlagt 1,4 % av arbetsgivarnas totala lönesumma motsvarar ett inkomstbelopp för staten på 1 800 milj. kr.

I propositionen 1974:129 föreslås också en höjning av ATP-avgiften med 0,25 % år 1977 utöver den tidigare upprättade planen för avgiftsuttaget. Någon sådan höjning är enligt vår uppfattning inte erforderlig för att klara de ökade pensionsförpliktelserna i samband med sänkningen av pensionsåldern. Påfrestningarna på AP-fonden vid stark inflation och ökningen av antalet förtidspensionerade kan dock motivera en sådan höjning.

Det är oundvikligt att en så stor sammanlagd höjning av arbetsgivaravgifterna som 4,1 % 1975 och fortsatta höjningar åren därpå får allvarliga verkningar bl. a. på sysselsättningen. Risken ökar om konjunkturen försämras under nästa år. Enligt vår uppfattning bör därför höjningarna av arbetsgivaravgifterna nästa år begränsas till vad som erfordras för att finansiera omläggningen av sjukförsäkringsavgiften och höjningarna av folkpensionerna. Övriga delar av skattereformen, motsvarande ett avgiftsuttag på 1,4 %, bör alltså finansieras på annat sätt. Vi anser att det bör ske genom

en höjning av bolagsskatten samt genom en omläggning och viss höjning av energiskatten på elektrisk kraft.

Återhållsamhet med avgiftshöjningarna innebär att det skapas ökat utrymme för kontanta lönehöjningar och konsolideringsåtgärder i svaga företag. Detta är av särskild betydelse för sådana verksamheter som har mindre utrymme för löneökningar i de kommande avtalsförhandlingarna än de företag som traditionellt brukar vara tongivande vid bestämningen av det totala förhandlingsutrymmet. Till den senare kategorin hör i första hand exportföretagen. Dessa har de senaste två åren genomgående noterat mycket påtagliga lönsamhetsförbättringar. Skillnaderna i löneutbetalningsförmåga är därför i år extra stora mellan olika grupper av företag.

Ett lägre avgiftsuttag kan därmed bl. a. bidra till att begränsa utslagningen av företag och därmed påverka sysselsättningen positivt. Också för kommunerna blir påfrestningarna mindre. Åtgärden skapar samtidigt ökade förutsättningar för löntagarorganisationerna att fullfölja den solidariska lönepolitiken. Det frigjorda utrymmet bör på så sätt kunna komma låginkomstgrupperna till godo i första hand.

De här angivna effekterna förstärks, om de behövliga inkomstökningarna för staten tas ut så, att de i första hand får bäras av de företag som i år noterat särskilt höga vinster (i den allmänna debatten ofta kallade "övervinster"). Det rör sig i detta fall genomgående om större företag som arbetar på export, framför allt inom råvaruområdena. Denna effekt uppnås med vårt finansieringsalternativ.

Oberoende av om det frigjorda utrymmet i sin helhet utnyttjas för löneökningar eller inte blir det frigjorda beloppet föremål för bl. a. inkomstbeskattning. Statens inkomster kan härigenom beräknas öka med omkring 900 milj. kr., vartill kommer att kommunerna tillförs en viss inkomstökning. Det återstående finansieringsbehovet kan för statens vidkommande uppskattas till 900 milj. kronor.

Bolagsskatten

Skatten till staten på aktiebolagets vinster är för närvarande 40 % av den beskattningsbara inkomsten. Bolagen erlägger dessutom kommunalskatt enligt den för respektive kommun gällande utdebiteringen. Kommunalskatten får dras av vid den statliga taxeringen, varför det sammanlagda skatteuttaget kan beräknas till 51–53 %. För ekonomiska föreningar är skatten till staten 32 %.

Avskrivningsreglerna och möjligheterna till skattefria vinstdispositioner leder emellertid till att den effektiva beskattningen av bolagens vinster blir betydligt lägre än vad skattesatserna kan ge sken av. Uttaget av vinstskatt har som redan nämnts i stort sett hållits på oförändrad nivå under lång tid. Samtidigt har uttaget av skatter och avgifter på företagens lönesumma ökat väsentligt. I motsats till vinstskatter slår skatter på lönesumman blint på företagens kostnader, oberoende av bärkraft.

I syfte att på ett bätte sätt anpassa företagsbeskattningen till företagens bärkraft bör därför enligt vår uppfattning en del av finansieringsbehovet för skatteomläggningen lösas genom en höjning av bolagsskatten. Skattesatsen vid den statliga taxeringen bör enligt vår uppfattning höjas från 40 till 50 %. En motsvarande höjning bör genomföras för ekonomiska föreningar, dvs. i detta fall från 32 till 40 %.

Den av oss föreslagna höjningen kan under 1975 väntas tillföra staten drygt 500 milj. kr. i ökade inkomster. Denna höjning får i motsats till en höjning av arbetsgivaravgifterna bäras huvudsakligen av de exportföretag och andra större företag som under 1973 och 1974 kunnat notera stora vinstökningar.

På längre sikt bör det också övervägas att ge vinstbeskattningen en progressiv karaktär. Vi föreslår därför att företagsskatteutredningen ges i uppdrag att närmare utreda förutsättningarna för att införa en progressiv bolagsskatt.

Företagsbeskattningen kan anpassas till företagens ekonomiska bärkraft också genom att man inför ett system med differentierade arbetsgivaravgifter. Riksdagen har nyligen bifallit motionskrav om utredning beträffande en differentiering efter regionala grunder. Detta utredningsarbete bör enligt vår uppfattning utvidgas till att även gälla en prövning av möjligheterna till differentiering efter andra grunder, t. ex. företagens branschtillhörighet.

Energiskatten på elektrisk kraft

Energiskatt tas för närvarande ut på elektrisk kraft med 10 % av förbrukningsavgifterna, inklusive fasta avgifter. Avgifterna torde för närvarande variera mellan ungefär 4 och 11 öre per kWh. Det innebär att energiskatten varierar mellan ca 0,4 och 1,1 öre per kWh.

Den höjning som enligt vår uppfattning bör komma till stånd dels för att klara återstående finansieringsbehov för skatteomläggningen, dels för att mera långsiktigt stimulera till energisnålare produktionsprocesser och bättre hushållning med elkraft bör kombineras med en omläggning av beskattningsreglerna. Vi föreslår därför att energiskatt i fortsättningen tas ut på elkraft med ett fast belopp per levererad kWh. Därmed uppnås också likställighet med andra energislag, där skatten redan beräknas per mängdenhet (t. ex. kbm. olja och liter bensin). Skatten på elkraft bör vid nuvarande prisnivå och förbrukning sättas till 1 öre per kWh.

Omläggningen av skatten och den därmed sammankopplade höjningen innebär att det ökade skatteuttaget i huvudsak får bäras av storförbrukarna under det att hushållsförbrukningen nästan inte alls berörs. Det ökade skatteuttaget får därmed, på liknande sätt som beträffande bolagsskatten, i huvudsak bäras av de mest energislukande företagen. Hit hör främst industrier för cementtillverkning, metallsmältverk och företag inom pappers- och massaindustrin.

Företagarnas egenavgifter

Företagare och fria yrkesutövare med inkomst av jordbruk, rörelse eller annan verksamhet erlägger avgifter på sin egen inkomst, som motsvarar arbetsgivaravgifterna på löntagarnas inkomster.

Särskilt för mindre företagare och fria yrkesutövare med låga inkomster är dessa avgifter mycket kännbara. Det sammanhänger bl. a. med att avgifterna tas ut på hela inkomsten, dvs. utan något avgiftsfritt belopp i botten. Tidigare togs bl. a. folkpensionsavgiften ut på den beskattningsbara inkomsten, dvs. efter frånräkning av grundavdragen på 4 500 kr.

Därför är det värdefullt att förslag nu har lagts fram om att allmän arbetsgivaravgift (löneskatt) inte skall tas ut på de första 10 000 kronorna av avgiftsunderlaget. Det innebär att löneskatten som regel reduceras med 400 kr. Som jämförelse kan dock nämnas, att enbart de i propositionerna nr 129 och 132 föreslagna avgiftshöjningarna för 1975 samtidigt medför ökade egenavgifter med 1 200 kr för en företagare med en inkomst på 30 000 kr. och 1 600 kr. vid en inkomst på 40 000 kr.

Därför är det enligt vår uppfattning nödvändigt att försöka genomföra ytterligare lättnader i egenavgifterna. I första hand bör detta ske genom att man inför ett avgiftsfritt belopp i botten också beträffande socialförsäkringsavgifterna.

Kommunernas ekonomi

Kommuner och landsting påverkas som redan nämnts på flera olika sätt av omläggningarna av den statliga beskattningen. I första hand får de vidkännas ökade avgifter för sina egna anställda. Det har förutsatts att man tar hänsyn till detta vid kommande löneförhandlingar, något som dock avgörs först vid själva förhandlingarna. Som en följd av den nu aktuella reformen reduceras vidare det existerande skatteunderlaget, bl. a. genom införandet av fasta grundavdrag. Den på längre sikt allvarligaste konsekvensen är dock att den tillväxt, som normalt äger rum i det kommunala skatteunderlaget, urholkas genom att en så stor del av utrymmet för årliga standardökningar utnyttjas för höjningar av bl. a. socialförsäkringsavgifterna och därmed undandras från inkomstbeskattning.

Avsikten är att kompensera kommunerna för det bortfall, som uppstår i det existerande skatteunderlaget. I propositionen avvisas däremot de krav som har rests bl. a. från kommunförbunden på kompensation för den minskade tillväxten i skatteunderlaget. Detta kan inte undgå att få verkningar på de närmaste årens kommunala utdebiteringar och på kommunernas möjligheter att bygga ut sin service och därmed förutsättningarna att bidra till en ökad sysselsättning. Detta samband mellan skatteomläggningarna och den kommunala ekonomin och dess konsekvenser för kommunerna har inte alls belysts vare sig av skatteutredningen, i Hagaöverenskommelsen

eller i propositionen. Stor försiktighet måste därför iakttas med ytterligare omläggningar av samma slag innan konsekvenserna för kommunerna har klarlagts och kostnadsansvaret har utretts.

Ett speciellt problem uppstår vid själva omläggningen på grund av att reduktionerna i skatteunderlaget något år slår igenom med dubbel kraft. Detta är en konsekvens av det nuvarande avräkningsförfarandet beträffande skattemedel mellan staten och kommunerna. Åtgärder bör enligt vår uppfattning vidtas för att förhindra att omläggningarna får sådana konsekvenser och därmed orsakar störningar i kommunernas ekonomiska planering.

Hemställan

Med hänvisning till vad som har anförts i motionen hemställer vi att riksdagen vid sin behandling av proposition 1974:132 beslutar

1. att i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening uttala, att den till årsskiftet 1975-1976 planerade skatteomläggningen skall ges utpräglad låginkomstprofil;
2. att avslå förslaget om slopande av avdragsrätten för 1974 års avgifter till sjukförsäkringen;
3. att höjningen av arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen begränsas till vad som erfordras för omläggningen av sjukförsäkringsavgiften, dvs. från 3,8 % till 6,1 %;
4. att inkomstskatten för aktiebolag vid den statliga taxeringen höjs från 40 till 50 procent och skatten för ekonomiska föreningar från 32 till 40 procent från den 1 januari 1975;
5. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande förutsättningarna för övergång till en progressiv bolagsskatt;
6. att energiskatt på elektrisk kraft från den 1 januari 1975 tas ut med 1 öre per förbrukad kWh;
7. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande lättnader i företagares och fria yrkesutövares egenavgifter till socialförsäkringarna, i första hand genom införandet av ett avgiftsfritt bottenbelopp;
8. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande en differentiering av den allmänna arbetsgivaravgiften;
9. att hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till riksdagen beträffande sådana ändringar i systemet för avräkning av skattemedel

med kommuner och landsting, att dessa inte vissa år drabbas av dubbla bortfall av skatteunderlag i samband med omläggningarna av den statliga beskattningen.

Stockholm den 31 oktober 1974

THORBJÖRN FÄLLDIN (c)

CLAES ELMSTEDT (c)
IVAN SVANSTRÖM (c)
MAJ PEHRSON (c)
TORSTEN BENGTSON (c)
i Jönköping
LENNART MATTSSON (c)
i Lane-Herrestad
FRITZ BÖRJESSON (c)
i Glömminge
RUNE GUSTAVSSON (c)
i Alvesta

JOHANNES ANTONSSON (c)
ANDERS DAHLGREN (c)
BERTIL JONASSON (c)
ERIC CARLSSON (c)
i Vikmanshyttan
ANNA-LISA NILSSON (c)
i Kristianstad
ELVY OLSSON (c)
i Hölö
JAN-IVAN NILSSON (c)
i Tvärålund

GOTAB 74 8206 S Stockholm 1974